

Pieaugušo izglītotāju profesionālās darbības pašizvērtēšanas prasme

Dr. paed. Evija Latkovska

**“Izaicinājumi pieaugušo izglītības kvalitātes
pilnveidei”**

Rīga

30.05.2017.

Pieaugušo izglītotāji (1)

- Pieaugušo izglītības kvalitāte
- Pārmaiņu ieviesēji un īstenotāji
- Nav reglamentēta kā profesija
- Dažādi profesijā ienākšanas veidi
- Nav skaidru prasību (teorētiski un praktiski: kompetence savā mācību priekšmetā+prasme palīdzēt pieaugušajiem mācīties)

(European Communities, 2007; *McCaughan & Wilson*, 2009; *Milana & Skrypnyk*, 2009; *Buiskool et.al.*, 2010; *Vacaretu et.al.* (eds.), 2010; *Bernhardsson & Lattke* (eds.), 2011; *Andersson et.al.*, 2012; *Pigozne & Usca*, 2015; *Sava*, 2015)

Pieaugušo izglītotāji (2)

- Mūsdienu pārmaiņu rezultātā arī cita veida prasmes nepieciešamas: plānošana, administrēšana, vadīšana, konsultēšana, atbalsta funkcija, vērtēšana
- Universitātēm un valsts pieaugušo izglītības iestādēm būtu jānodrošina speciālisti
- Ja nav konkrētu prasību un profesija nav atzīta – zems prestižs

(*Milana & Skrypnyk, 2009; Andersson et.al., 2012; Duke & Hinzen, 2014; Sava, 2015*)

Pieaugušo izglītotāji (3)

- Profesionālā atbildība ir iegūstamās profesijas neatņemama sastāvdaļa, kas skolotāja profesijā izpaužas kā nepārtraukta savas profesionālās darbības pašizvērtēšana un profesionālā pilnveide.

(Darling-Hammond & Sykes, 1999; Crandall, 2000; Korthagen, 2001; Coolahan, 2002; A National Framework for Professional Standards for Teaching, 2003; European Commission, 2007; Bluma, 2008; Solbrekke & Sugrue, 2011; Andersone & Rutka, 2012; Baltušīte, 2012; Kompetents pedagogs 21.gadsimtā, 2013)

Profesionālā darbība (1)

- AGADE – A Good Adult Educator (Labs pieaugušo izglītotājs), 2004.-2006.g., Igaunija, Ungārija, Īrija, Latvija (Latvijas Pieaugušo Izglītības Apvienība) Lietuva, Portugāle, Zviedrija, Norvēģija;
- VINEPAC, 2006.-2008.g., Rumānija, Vācija, Spānija, Francija, Malta; Research voor Beleid, 2010.g., Nīderlande, Lielbritānija, Grieķija;
- Qf2teach – Qualified to Teach (Kvalificēts, lai mācītu), 2009.-2011.g., Vācija, Itālija, Nīderlande, Polija, Rumānija, Lielbritānija, Zviedrija;
- Capitalizing on Validpack: going Europe wide – CAPIVAL (Ieguvumi no Validpack: to izplatīšana Eiropā – CAPIVAL), 2010.-2012.g., Rumānija, Itālija, Latvija (Latvijas Universitāte), Vācija, Portugāle, Francija, Spānija, Nīderlande;
- How to Challenge an Adult to Teach an Adult? (Kā rosināt pieaugušo mācīt pieaugušo?), 2012.-2014.g., Zviedrija, Lietuva, Latvija (Latvijas Lauksaimniecības Universitāte, Rīgas Tehniskā Universitāte);
- EDUVAL – Evaluation for the Professional Development of Adult education Staff (Pieaugušo izglītotāju profesionālās izaugsmes izvērtēšana), 2014.-2016.g., Spānija, Grieķija, Polija, Latvia (Latvijas Lauksaimniecības Universitāte, Rīgas Tehniskā Universitāte).

Profesionālā darbība (2)

- Sociālā kompetence;
- kognitīvā kompetence;
- metodiskā kompetence;
- personīgā kompetence;
- kompetence andragogijā.

(Žeravikova et. al., 2015)

Pašizvērtēšanas prasme (1)

Jēdziena „pašizvērtēšana” būtība izglītībā (atslēgas vārdu apkopojums, kas attiecināms arī uz šī jēdziena izmantojumu pieaugušo izglītībā):

- spriestspēja par paveiktā sasniegumiem/rezultātiem, stiprām/vājām pusēm;
- refleksija;
- izmaiņas nākotnes darbībā – izaugsme;
- mācīšanās no pieredzes;
- kritēriji un standarti;
- atbildība un patstāvība.

(Latkovska, 2015, 46)

Pašizvērtēšanas prasme (2)

Profesionālās darbības pašizvērtēšanas prasme – „māka izvērtēt savas profesionālās darbības saturu pēc noteiktiem kritērijiem un iegūtos rezultātus izmantot spriedumu veidošanā par savas profesionālās darbības sasniegumiem un tās pilnveides iespējām” .

(Latkovska, 2015, 62)

Pašizvērtēšanas prasme (3)

- Zināšanas par profesionālās darbības pašizvērtēšanu;
- izpratne par profesionālās darbības pašizvērtēšanu;
- refleksija par savu profesionālo darbību;
- turpmākās profesionālās darbības plānošana;
- attieksme pret profesionālās darbības pašizvērtēšanu.

(Latkovska, 2015)

Kritērijs 1: Zināšanas par profesionālās darbības pašizvērtēšanu

Rādītāji	Izteiktības līmeņi
Zināšanas par profesionālās darbības pašizvērtēšanas funkcijām.	Iegaumēšanas un sapratnes līmenis. Izmantošanas līmenis.
Zināšanas par profesionālās darbības pašizvērtēšanas struktūru.	Produktīvās darbības līmenis.
Zināšanas par profesionālās darbības pašizvērtēšanas organizāciju.	

Kritērijs 2: Izpratne par profesionālās darbības pašizvērtēšanu

Rādītāji	Izteiktības līmeņi
Izpratne par profesionālās darbības pašizvērtēšanas kritēriju saturu.	Iegaumēšanas un sapratnes līmenis. Izmantošanas līmenis. Produktīvās darbības līmenis.
Izpratne par profesionālās darbības pašizvērtēšanas rezultātu izmantošanu turpmākai izglītojamo mācīšanās kvalitātes nodrošināšanai.	
Izpratne par profesionālās darbības pašizvērtēšanas devumu savai profesionālajai pilnveidei.	

Kritērijs 3: Refleksija par savu profesionālo darbību

Rādītāji	Izteiktības līmeņi
Refleksija par apkārtējās vides (visa, kas ir neatkarīgs no pieaugušo izglītotāja) ietekmi uz savu profesionālo darbību.	Atmiņā atsaukšanas (<i>recall</i>) līmenis.
Refleksija par savu rīcību profesionālajā darbībā.	Racionalizācijas (<i>rationalization</i>) līmenis.
Refleksija par savām prasmēm profesionālajā darbībā.	Reflektivitātes (<i>reflectivity</i>) līmenis.
Refleksija par saviem uzskatiem profesionālās darbības kontekstā.	

Kritērijs 4: Turpmākās profesionālās darbības plānošana

Rādītāji	Izteiktības līmeņi
Savas turpmākās profesionālās pilnveides mērķa un virzienu izvirzīšana.	Iegaumēšanas un sapratnes līmenis. Izmantošanas līmenis.
Savas turpmākās profesionālās darbības uzdevumu noteikšana.	Produktīvās darbības līmenis.
Savas turpmākās profesionālās darbības rezultātu prognozēšana.	

Kritērijs 5: Attieksme pret profesionālās darbības pašizvērtēšanu

Rādītāji	Izteiktības līmeņi
Iniciatīvas demonstrēšana savas profesionālās darbības pašizvērtēšanā.	Situatīvās attieksmes. Paradumu attieksmes. Pašregulācijas attieksmes.
Gatavība sadarboties savas profesionālās darbības apspriešanā.	
Atbildība par savas profesionālās darbības kvalitāti, to fokusējot uz izglītojamo mācīšanos – viņu personību un mācību sasniegumu attīstību.	

Secinājumi

Minēto kritēriju produktīva izmantošana iespējama, ja pieaugušo izglītotājiem tiek palīdzēts ar tiem iepazīties, apgūt un realizēt praksē.

